

08-37-40-200

בס"ד, בית מדרש המאי"ר לארץ | גליון 270

פרשת מקץ | האור הגנוז - בחינוך הילדים

מסי לרות אל הנפש

שביבי אור מתורתו האדירה והנדירה
של הצדיק רבינו יורם מיכאל אברג'ל זיע"א
ערוך על פי שיעוריו של בנו ממושיך דרכו ואורו
הרה"ג רבינו ישראל אברג'ל שליט"א

מסילות אל הנפש

תוכן העניינים

- 1 . . . . . בין שבת לחנוכה
- 8 . . . . . לפעמים עדיף לא לדבר!
- 11 . . . . . בראשית ברא אלהים
- 12 . . . . . עליית קרן יון
- 17 . . . . . איך הם עשו את זה?!
- 18 . . . . . מהות ימי החנוכה
- 21 . . . . . נפש בהמית ונפש אלקית
- 23 . . . . . הצילו! הנפש האלקית במצוקה!
- 24 . . . . . האור החוזר ומאיר
- 24 . . . . . חינוך - הולדת רצון
- 25 . . . . . חובה לנצל את הזמן!
- 26 . . . . . העולה מן האמור להלכה ולמעשה

מוקדש לעילוי נשמת אמנו היקרה
אודייל בת זחורה ז"ל
נלב"ע י"ט סיוון התש"ע
ולהבריל לברכה והצלחה
יזאל ושידלי ממן הי"ו

מוקדש לעילוי נשמת
בן ציון בן לאה ז"ל
נלב"ע כ"ז אייר התשפ"ב
ולהבריל להצלחה בגשמיית ורוחנית
ל דוד דוד הי"ו
ולכל משפ' מורחי הי"ו

הזמינו לבית או לעסק
קופת צדקה מהודרת

הצטרפו לשיעור היומי
עם משלוח עד הבית!

בית המדרש המאי"ר לארץ

התנסות והפצת ספרי מורינו ודינו הרב יורם מיכאל אברג'ל זצ"ל

8771301 ת.ד. 345 נתיבות 08-37-40-200

office@h-l.org.il

www.hameir-laarets.org.il

08-649-9859 קו 'המאיר לארץ'

08-37-40-200

077-223-1130

המאיר לארץ

054-26-380-26 לקבלת רגע של אור

ע"ר 580654762 | למוסד אישור מס הכנסה לעניין תרומות לפי סעיף 46 לפקודה

- כל הזכויות שמורות -

בין שבת לחנוכה...

וכשהגיע היום, הסתובב עוזי ומצחו חרוש קמטים. 'אם יבקשו ממני לדבר, מה אומר? עכשיו אין לי אפילו זמן להתכונן!'

ידו נשלחה לספריה ושלפה משם את הספר אמרי נועם לאבא מארי

התרגשות אחזה במשפחת כהן. אב המשפחה יכנס בימי חנוכה לשנתו השבעים. והמשפחה התכוננה לאירוע במלוא הרצינות.¹

גם עוזי, אחד מהבנים, התכונן לאירוע.²

מעין החכמה

שהרי אם ניקח את המילה 'מְנוּת' ונכניס לתוכה את המילה 'אור' תצא לנו המילה 'מאורות'. וזה נפעל על ידי הדלקת נרות חנוכה, שהאור המאיר יפריד בין מְנוּת יעשה ממנו מאורות.

וזה ענין מה שתיקנו בברכת המאורות (ברכת 'יוצר אור'): 'מאורות נתן סביבות עוזו', שכן 'עוזו' בגימטריא 'חנוכה'.

וזה גם כן הפירוש (בסוף ברכת יוצר אור): 'בורא רפואות... כאמור לעושה אורים גדולים כי לעולם חסדו' - פירוש שהמשכת רפואה באה על ידי האור הגדול של שבעת ימי בראשית המאירים בחנוכה.

ואם ניקח' - המשכתי ואמרתי - 'את המילה 'עוזו' ונצרף אליה את הארבע אותיות שלה יצא לנו 'עוזי'.

'הא' - הוא אמר - 'חשבתי שאתה מתכוין לבן אדם!'

'נו!' מספיק! תמשיך בבקשה לקרוא...

1. וזה לשון הבן איש חי (שנה ראשונה, פרשת ראה - הלכה ט): כשיגיע לששים או לשבעים, נכון ללבוש בגד חדש, או יקח פרי חדש, ויברך עליו שהחיינו, ויכוין גם על שנותיו, **ויש עושים סעודה כשיגיעו לשבעים...**

2. 'יש לך קשר ל-144? - הוא שאל.

'עוד פעם אתה מדבר ברמזים. מה אתה שואל? - אמרתי.

'מאיפה אתה ממציא את כל השמות הללו: 'בנימין, שי, אייל, יוסי, אלעד, תומר'... מה, בכל פעם שאתה רוצה לכתוב חוברת אתה מתקשר ל-144 ומבקש שם? איך הגעת עכשיו לשם עוזי??'

'תראה' - אמרתי - 'בספר נחלת יעקב - חנוכה (עמוד רכ - אות כה) לגאון הרב יעקב חיים אמסל, כתב שיש סגולה בהדלקת נר חנוכה להמשיך רפואה אפילו לחולה אשר כבר נגזר עליו ח"ו מיתה.

זמן הדלקת נרות חנוכה הוא עד שתכלה מן השוק אף רגלם של אותם תרמודיים, שהם האחרונים שנותרים בשוק לאחר החשכה, וכבר לא יהיה בפני מי לפרסם את הנס.

אולם בנוסף לדרך הפשט, מבאר הרבי מליובאוויטש זיע"א על דרך הרמז,³ שיתרמודי הוא מלשון מרד. ורצו רבותינו הקדושים לרמוז לנו שיש כח באור העצום שמאיר בנרות החנוכה להאיר אפילו את לבם של הרחוקים ביותר מדרך ה' - אלו שמורדים בבורא ועוברים על רצונו במזיד ובמרד - ולהכניס הרהור תשובה בלבם, עד שתכלה רגלם של המורדים מן השוק וישובו כולם בתשובה שלימה.

לכן מדליקים את נרות החנוכה בפתח הבית או בחלון הפונה לרשות הרבים, ולא בתוך הבית ברשות היחיד, כיון שכל עניינו של חנוכה הוא לקרב את האור של הקדושה גם אל הרחוקים ביותר, השקועים בצד הטומאה והקליפות שהן בבחינת 'רשות הרבים', על שם ריחוקם מבחינת הקדושה הנקראת 'רשות היחיד', כי היא שייכת ליחידו של עולם - הקב"ה.

משום כך ישנו ענין חשוב להדליק חנוכיות ענק בכל מיני מקומות

עט"ר רבינו יורם מיכאל אברגיל זיע"א, הוא פתחו, והחל ללמוד (אמרי נועם, מועדים - חנוכה מאמר ג):

חכמינו הקדושים הם שתיקנו לנו את ימי החנוכה להלל ולהודאה לה'. והנה, הגם שהם מדרבנו, במדה מסוימת הם יותר גבוהים ונעלים אפילו משבת קודש.

כי בעוד ששבת קודש מאירה דוקא ליהודים השומרים את קדושתה, ימי החנוכה מאירים ומשפיעים על כל יהודי ואפילו על היהודים הנידחים והרחוקים ביותר.

ונרחיב יותר:

בגמרא הקדושה (שבת כא:): אמרו שזמן הדלקת נרות חנוכה הוא 'עד דכליא ריגלא דתרמודאי', כלומר, עד שתכלה מן השוק רגלם של התרמודיים.

ומפרש רש"י שם, שהתרמודיים הם בני אומה אחת ששמה 'תרמוד', ודרכם היתה ללקט עצים דקים ולמכור אותם לאנשים בשוק לצורך הבערת אש כדי שיהיה בבתיהם אור. ולכן הם היו מתעכבים בשוק עד שהולכים בני השוק לבתיהם משחשכה ומבעירים בבתיהם אור, וכשצריכים לעצים יוצאים וקונים מהם.

מעין החכמה

ולהאירו ולעוררו להתקרב לה', כיון שאין האור הקדוש הזה מוכן לרדת כל כך למטה למקום הנמוך שבו נמצא אותו האדם.

המיוחד בקדושת ימי חנוכה הוא, שקדושה זו יורדת למקומות הנמוכים ביותר ומסוגלת להאיר גם על אנשים רחוקים ביותר. גם באנשים כאלה מסוגל האור של חנוכה לפעול פעולה טובה ולהאיר את לבם, כיון שהאור של חנוכה יורד למטה למטה למקומות נמוכים ביותר, וזו הזדמנות נפלאה אף לרחוקים ביותר לאחוז בו ולהתקרב לה'.

לכן ימי החנוכה הם ימי חול לכל דבר ומותרים בעשיית מלאכה, שלא כשבת ויום טוב שאסורים במלאכה, כדי לרמוז שקדושתם של ימי החנוכה כל כך גדולים עד שהם מסוגלים לרדת גם אל האנשים הנמוכים ביותר השקועים כל ימיהם בענייני חולין, ההפוכים לגמרי מענייני קדושה.

רמז נוסף לכך שאורו של חנוכה יורד למקומות הנמוכים ביותר והרחוקים ביותר מצד הקדושה, נוכל למצוא בכך שלפי ההלכה (שו"ע, סימן תרעא - סעיפים 1-2) יש מצוה להניח את נרות החנוכה בצד השמאלי של הפתח ובגובה שהוא מתחת לעשרה טפחים:

מרכזיים שבכל עיר ועיר ומדינה ומדינה בעולם - בצמתים, בבתי חולים, בבסיסים צבאיים ובכל מיני מקומות מסוכנים - כדי להכניס את כל היהודים שבעולם כולו, ללא יוצא מן הכלל, לתוך האור הקדוש של חנוכה.

מה שאין כן בשבת, שיש בכחה להשפיע רק על שומריה. וכמו שכתב הגה"ק רבי נחום מטשרנוביל זיע"א, וזתו"ד:⁴

ה' יתברך, ברחמי המרובים, נתן לנו את השבת כדי שבזכותה נזכה להתקרב אליו, כי שומר שבת כהלכתו אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו! כדכתיב: "שִׁמְרֵם שֶׁבֶת מִחֻלּוֹ" (ישעיה נו, ב) - אל תקרי 'מִחֻלּוֹ' אלא 'מחול לו' (שבת קיה:).

רק שקשה עליו, על האדם, לכנוס בתוך קדושת שבת, כי רם ונישא הוא השבת, כי הוא שמא דקוב"ה, ואיך יכול לקרב אל מקום גבוה ורם כזה. אך בחנוכה כביכול ה' מוריד את עצמו למטה מעשרה טפחים אל האדם לקרבו.

כלומר: קדושת השבת היא גבוהה ונעלית במדה שלא ניתן לתאר, ולכן לא כל יהודי זוכה להשיג קדושה זו. האור של השבת אינו מצליח לחדור לתוך לבו של מי שרחוק מאוד מהקדושה

מעין החכמה

4. מאור עינים (פרשת מקץ, דרוש לחנוכה - ד"ה: 'ויחי מקץ').

'פתילות ושמינים שאין מדליקין בהן בשבת, מדליקין בהן בחנוכה', והיינו כי האדם נמשל לנר, כי כמו שהנר מורכב מפתילה ושמן כך גם האדם מורכב מגוף ונשמה, ו'**נפש' ראשי תיבות: נר פתילה שמן**.⁵

ורומזים חז"ל שגם בני אדם ('פתילות ושמינים') שלא ניתן להדליק בהם את האור של שבת מחמת עביותם וגסותם עד כדי כך שהאור של שבת אינו נאחז בהם כראוי - בימי החנוכה מדליקים בהם את האור, כי בחנוכה הקב"ה בעצמו כביכול מוריד את עצמו אל האדם, ומאחז בו את האור של הקדושה ומסייע בידו - אם רק ירצה כמובן - לשוב ולחזור אליו ולעובדו באהבה ובשמחה.⁶

והיינו כי תמיד הצד השמאלי מסמל את הצד ההפוך מצד הקדושה. כמו כן לימדונו חז"ל (סוכה ה.) שמעולם לא ירדה השכינה למטה מעשרה טפחים. משמע מכך שמקום זה - הצד השמאלי ולמטה מעשרה טפחים - מסמל ריחוק גדול מאוד מצד הקדושה.

ובכל זאת, את נרות חנוכה יש להשתדל להדליק דוקא בצד השמאלי של הפתח ולמטה מעשרה טפחים כאמור - וזאת כדי לרמוז שאורו של חנוכה מסוגל לרדת ולהאיר גם למי שנפל למקומות חשוכים ורחוקים ביותר מצד הקדושה.

על פי האמור, מבארים רבותינו בעלי החסידות את מאמר חז"ל (שבת כא:):

מעין החכמה

אברך אחד התגורר בשכירות בבני ברק במשך שנים ארוכות, משום שלא היה בידו די כסף כדי לרכוש דירה.

בערב פסח אחד זכה להכניס בבריתו של אברהם אבינו את ילדו השמיני, ותקופה קצרה קודם לכן הודיע לו בעל הבית כי מיד אחרי פסח עליהם לפנות את הדירה.

השכנים, המכרים והקרובים - כולם התגייסו לעזור להם לחפש דירה חדשה, אולם המאמצים העלו חרס. בעלי הדירות, כך מתברר, אינם מעוניינים להשכיר את דירותיהם למשפחות בעלות עשר נפשות. הם מחפשים זוגות צעירים.

5. וזה לשון המשנה (שבת פ"ב מ"ה): 'כחס על הנר, כחס על השמן, כחס על הפתילה, חייבי.'

6. למרות שבימי החנוכה מאיר האור מעצמו, אף על פי כן, נדרשת מהאדם השתדלות כל שהיא, והיא הדלקת נרות חנוכה. וזה גופא המעלה של חנוכה שאפילו השתדלות כל שהיא מספיקה. מה שאין כן בשאר ימות השנה שצריך השתדלות חשובה וראויה.

ובענין זה, של ההשתדלות בשאר ימות השנה, מצאנו שני סיפורים, והרי הם לפניכם:

סיפר הגאון רבי גואל אלקריף שליט"א, וז"ל (הובאו דבריו בספר דורש טוב - חנוכה, עמוד תיג):

מסילות אל הנפש

פרשת מקץ - בין שבת לחנוכה

של מחר... טעית בכתובת, ידידי. לא יכול, לא השנה!

אבל לא אנחנו המצאנו את הסיפור, ומה שקרה שם היה מעבר לכל דמיון.

האברך שמע את הבקשה, ואמר: 'מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה'. לקח מונית ונסע להרצליה.

בכתובת שקיבל אכן המתינו לו וילה גדולה ומפוארת, זוג מבוגר, ומצות בדיקת חמץ. לפני שהם נפרדים, אומרת לו האשה: 'תשמע, אם אתה כבר פה, אולי תוכל לעזור לי באיזה ענין...'

'אולי...' אשמח לעזור במה שאוכל!

אז ככה - אני מתווכת דירות במקצועי. אחד הלקוחות שלי הוא יהודי צרפתי עשיר שיש לו בארץ כמה וכמה נכסים.

הבן של האדם הזה חזר בתשובה, התחתן, עלה לארץ, ונכנס ללמוד בכולל בבני ברק. ואביו קנה לו דירת שני חדרים בשיכון ג' בבני ברק, שיפץ אותה מהיסוד, ובנה שני חדרים נוספים. הזוג גר שם כמה חדשים, והכלה הצעירה התגעגעה למשפחתה, והם חזרו לצרפת.

כרגע הדירה עומדת למכירה, אבל אני לא מתמצאת בבני ברק... זו לא אוכלוסיה שאני רגילה לעבוד אתה... אולי אתה מכיר מישהו שמחפש דירה?

מכיר?...? בוודאי שמכיר!... הוא ביקש ממנה לראות את הדירה, ומיד אחרי החג הם נפגשו בדירה המדוברת, דירה בת ארבעה חדרים במצב חדש לגמרי, במיקום מעולה בבני ברק.

'כמה עולה הדירה?' - שאל האברך.

'הם' יחתמו על סעיף מיוחד בחוזה, בו יתחייבו להחזיר את הדירה בדיוק כמו שהיתה!

'לא...' לא רוצה להיכנס לזה. מאחל להם שימצאו משהו, אבל אני לא מכניס לדירה שלי שמונה ילדים!

פסח מתקרב. האשה אחרי לידה, הילדים הקודמים בחופשה. הבית על ארגזים...

לא צריך דמיון מפותח כדי להבין אלו ימים טרופים עברו על האברך ומשפחתו. והנה, אל תוך ה'בוקה ומבוקה ומבלקה' הזאת, נוחת השכן מלמעלה.

מה קרה? אולי הוא מצא לנו איזו דירה? אולי הוא רוצה להציע איזו עזרה בנקיון או בבישולים?

לא בדיוק. אותו שכן היה מוהל. דקות ספורות קודם לכן הוא קיבל טלפון מיהודי אחד שהוא מל את בנו לפני שנים רבות. ליהודי הזה יש הורים מבוגרים בהרצליה, המעוניינים לערוך בדיקת חמץ, אך אין להם כח לכך. 'האם תוכלי - שאל היהודי את המוהל - 'לסור לביתם ולעשות בוילה שלהם בדיקת חמץ?'

זוג מבוגר... וילה בהרצליה... בדיקת חמץ... המוהל לא נזקק ליותר מרגע כדי להחליט שזה לא בשבילו. הוא לא יודע איך להתעסק עם אנשים כאלה. ממי אפשר לבקש? מהשכן מלמטה!... המצוה הזו היא בדיוק בשבילו!

אם היינו ממציאים את הסיפור הזה, השורה הבאה היתה צריכה להיות:

'תגידי לי, אתה לא רואה מה קורה כאן? תראה את הבית. מחר פסח. אשתי בקושי מתפקדת. כל הבית על גלגלים. יש לי כאן עבודה מעכשיו ועד הדלקת הנרות

שמעתי סיפור מדהים על אברך אחד שהיה לומד עם ילד יתום, דואג לו ומטפל בו. המצוה הזו נעשתה על ידו לשם שמים, איש לא שילם לו על כך פרוטה, אבל האברך התמיד במשימה שנטל על עצמו, ולא ויתר על הלימוד בשום מצב.

לאחר תקופה, פוטר אשת האברך מעבודתה, וימים קשים באו לביתו. חלפו חודש וחודשיים ושלשה, הפרוטה כלתה מן הכיס, המינוס בבנק הולך ומעמיק, ועבודה חדשה - אפילו לא נראית באופק.

גם בתקופה זו, למרות הקושי, המתח והטרדות, המשיך האברך ללמוד עם הילד היתום. בכל פעם מחדש היה אוסף כחות, מתגבר על הדחף לבטל את השיעור, מרחיב את שפתיו לחיוך מזמין ורענן, ומתיישב עם הילד ללימוד הקבוע.

באחד הימים, בעיצומו של הלימוד המשותף, הוא נאלץ לענות לשיחה טלפונית ממנהל הבנק.

'תקשיב אדוני - אמר המנהל - 'עברת את מסגרת האשראי שלך. האוברדרפט בחשבון שלך הולך וגדל. אתה בבעיה רצינית, ואת הצ'קים שלך כבר איננו יכולים לכבד'.

טוב, את זה שהוא בבעיה הוא כבר ידע מזמן, אבל בכל זאת, ההתרעה הזו שברה אותו לגמרי. הוא היה כל כך מודאג ונכה רוח, עד שלא הצליח להסתיר את מצב רוחו מהילד שחיכה לו.

'מה קרה? - התעניין הילד.

'אני במצב לא כל כך פשוט כרגע', ענה האברך בגילוי לב. 'אשתי לא עובדת כבר כמה חדשים, ועכשיו התקשרו מהבנק להודיע לי שהצ'קים שלי עומדים לחזור'.

'מיליון ושמונה מאות אלף שקלים' - אמרה המתווכת.

'תראי' - אמר לה האברך, בלי להביך בעצמו מה ההגיון בשיחה הזו - 'אני בעצמי מחפש דירה ממש בדחיפות, אבל יש לי כסף לדירת שני חדרים בלבד - מיליון ומאה אלף שקלים'.

פער של שבע מאות אלף שקלים! למה הוא מצפה?

'אתה יודע מה? דבר עם בעל הבית. הנה המספר'.

האברך מתקשר לצרפתי ואומר לו: 'שלום אדוני, ראיתי את הדירה שלך בבני ברק. היא מאוד מוצאת חן בעיני, והייתי שמח לקנות אותה. אין לי את כל הסכום שאתה מבקש, אבל יש לי מיליון ומאה אלף שקלים'.

הצרפתי, למרבה הפלא, אינו מנתק את השיחה. במקום זה הוא שואל:

'אתה אברך?'

'כן, ברוך השם'.

'ואין לך דירה?'

'אין לי'.

'אז טוב, אני הרחבתי ושיפצתי את הדירה הזו בשביל אברך, ואשמח שאברך יהנה ממנה. אתה תשלם את הסכום הראשוני שהדירה עלתה לי, והשיפוץ - מתנה ממני!'

כך נסגר חוזה בין האברך לצרפתי, ומשפחה בת עשר נפשות באה אל המנוחה ואל הנחלה...

המשיך הגאון רבי גואל אלקריף שליט"א, וסיפר סיפור נוסף (שם עמוד תיט):

לעשות זאת בחנוכה, כיון שאז האור של ה' יורד גם למקומות הנמוכים ביותר להאירם ולעוררם, וימינו פשוטה לקבל בתשובה אף את הרחוקים והנידחים ביותר...

לכן לפי דעת רבותינו הקדושים⁷ גם אדם שלא זכה מכל סיבה שהיא לנצל את חודש אלול וראש השנה ויום הכיפורים כדי לעשות תשובה - יש לו הזדמנות נפלאה

מעין החכמה

משכורתה של אשת האברך היתה כעת פי שלש מזו שהורגלה אליה בשנות עבודתה בהוראה, ולביתו של האברך באה הרווחה.

לאברך לא היה שום ספק ששליח ההצלה שלו היה הילד היתום שהפעיל פרוטקציה אצל רבונו של עולם. בדיוק כמו הסיפור של האברך שבדק חמץ וקיבל דירה - גם כאן: מה היה קורה אם היה האברך מחליט להפסיק לתקופה את הלימוד עם הילד? הוא עמוס וטרוד כל כך, קשה לו, באמת! למישהו היו טענות? לא. לא היו טענות, אבל גם לא היתה פרוטקציה...

המאמץ המיוחד, הכחות שהוא גייס כדי לעמוד בנסיון ולא להפסיד את המצוה בגלל קושי - הם אלו שעמדו לו.

יהודי שהולך עם הקב"ה מעבר למה שהוא חייב - מקבל מעבר למה שמגיע לו, והישועה צומחת דוקא מתוך עמידה בנסיון.

7. וזה לשון הגה"ק רבי חיים אלעזר ממונקאטש זיע"א (שער יששכר, חלק ב - עמוד תמ"א):

והנה מבואר לעיל בשם הצדיקים ז"ל... כי גמר החותם שהיה בסוכות ושמיני עצרת נמשך עד חנוכה. והנה באמת בגמרא ומדרשים וזוהר הקדוש וכתבי האר"י ז"ל לא מצינו זה בשום מקום.

'ובכל זאת אתה מגיע ללמוד אתי כרגיל! התרגש הילד. 'אני אתפלל עליך!'
'תתפלל, ודאי שתתפללי.

הילד קם, ניגש לקרן זוית, והתחיל להתפלל עם כל הכוונה: 'רבונו של עולם, אתה אבי יתומים ודיין אלמנות. אני בן שלך, נכון? אז אני מבקש ממך, אבא, שתעזור לאברך הזה, שעוזר לי כל כך הרבה זמן.'

אחר כך חזר לאברך והודיע לו שהוא יכול להסיר דאגה מלבו. הוא התפלל, בוודאי יראה ישועה בקרוב ממש.

קשה לומר שהאברך היה שותף מלא לבטחון שהקרין הילד, אבל בוודאי, כל תפילה עוזרת, וכל הכבוד לילד שגילה אכפתיות כזו...

אבל כעבור זמן קצר מקבלת אשתו טלפון ממשרד גדול של הנהלת חשבונות. הם שמעו שהיא פנויה כרגע. כן, פנויה, ופעם פעם היא למדה הנהלת חשבונות בסמינר... אחרי הסמינר היא הפכה למורה, וכשפוטרה לאחר שנים ארוכות בהוראה, אפילו לא חשבה לחפש עבודה בהנהלת חשבונות.

באותו משרד חיפשו בדחיפות ממלאת מקום, וכך הגיעו אליה.

היא החלה לעבוד, והתברר שהיא מוכשרת ויעילה, והמנהל, שעמד על כך במהירות, החליט לתת לה משרה קבועה בתפקיד נחשב.

פרשת מקץ - לפעמים עדיף לא לדבר!

לפעמים עדיף לא לדבר!

החוצה ועל ידי זה לא ילחץ עליו יותר. וגם אם לא יפתרו השומעים את דאגתו, עצם הדבר שמוציא מלבו החוצה את המעייק עליו יש בכך כדי להקל, כי כל עוד טומן את הרגשותיו ותחושותיו בקרבו לעצמו השפעתן עליו חזקה יותר.

וזאת הן לחיוב והן לשלילה.

כאשר ישנו איזו שהוא 'גילוי' או 'דבר תורה' המאיר את הנפש ומעוררה ומדריכה לדרך השם, כאשר האדם מוציא את זה מפיו הרי כל האור ההרושם הולך ונפוג...

אדם המרגיש צורך להוציא את כל פנימיותו החוצה - הוא אדם חיצוני! ואילו אדם שמסוגל לנצור סוד בקרבו עשרות שנים הוא פנימי, אינו מוציא את פנימיותו החוצה'.

ועשיו היה דוגמא לאדם חיצוני! וכך כתב הגה"צ הרב משה גולדשטיין שליט"א (יכתלי בית המדרש, חלק ד - גליון מספר 255):

על המילים: "וַיֵּאָהֵב יַצְחָק אֶת-עֵשָׂו כִּי צִיד בְּפִיּוֹ" (בראשית כה, כח), כתב רש"י: 'ומדרשו, בְּפִיּוֹ של עשיו שהיה צד אותו ומרמהו בדבריו'. וכך פירוש הדברים:

'עשיו' זכה ללמוד מאביו יצחק הרבה תורה ומוסר. דברים נפלאים

עוזי הגיע למסיבת ההודיה כשכל פנימיותו נסערת! - איזו עוצמה יש לימי החנוכה! יש בכחם להאיר לכל יהודי באשר הוא!

והוא חיכה להזדמנות שיכבדו אותו לדבר. **אך**, בסופו של דבר לא כיבדו אותו לדבר, ועוזי חזר לביתו כשכל פנימיותו נסערת!

'עכשיו' אני מבין - חשב לעצמו - 'את הדברים שכתב הגה"צ רבי חיים פרידלנדר זיע"א בספרו שפתי חיים (מדות ועבודת ה', חלק א - עמוד רסט). וכך הוא כתב':

'באחד ממאמריו סיפר הסבא מקלם על התעוררות ששמר עליה הרבה שנים, שצייר לעצמו איך שרבו רבי ישראל מסלנטר זצ"ל עומד לפניו ורואה אותו ואת מעשיו, ועשרות שנים לא גילה ציור זה לאיש, כיון שברגע שמגלים את הדבר ומוציאים אותו מהפנימיות החוצה הוא מאבד את ערך ההשפעה על האדם עצמו.

ויסוד זה אנו לומדים מהפסוק: "דְּאָגָה בְּלֶב־אִישׁ יִשְׁחָנָה" (משלי יב, כה), ודרשו חז"ל (יומא עה.): 'יִשְׁחָנָה' - שיחנה לאחרים.

חז"ל נתנו עצה שכאשר משהו לוחץ ומעיק על האדם יוציא את הדבר

מסילות אל הנפש

פרשת מקץ - לפעמים עדיף לא לדבר!

ביקורת על הדברי תורה היוצאים מפיו, הפסיד על ידי הדיבור את כל ההתעוררות שהיתה לו, ונשאר אדם חיצוני!...⁸

'ועתה' - סיים עוזי לטוות את חוטי מחשבתו - 'מכיון שלא הוצאתי את המילים מהפה, נשאר בי הרושם במלוא עוצמתו!'

'ובעצם, מה אני צריך לעשות עכשיו עם עצמי?...'

'מה' אני צריך לעשות?! לנסות ולהבין מדוע זכו ימי החנוכה למעלה כזו נשגבה שלא זכו אליה שום חג או מועד?'

'אבל' איך אפשר למצוא מדוע?'

'הא.' אני יודע! על ידי עמל, גיעה ותפילה!...⁹

המתקנים את הנפש - "נִפְּשׁ כִּי תַחְטָא" (ויקרא ד, ב) - ומאירים את הגוף.

ועשיו לא שמר את הדברים לעצמו, אלא בכל הזדמנות, בכל 'שבע ברכות' או להבדיל 'אזכרה', הוא היה עומד ומלמד דעת...

השומעים רצו אחריו בהערצה: 'רבי! אלו דברים נפלאים! אשריך, דבריך הם דברי טעם וחכמה.'

אך למרות זאת, הוא נשאר עשיו!

הדברים שיצאו מלבו הקהו את הרושם שעשו עליו הדברים. וכמו שרגילים להמליץ על הפסוק: "נִפְּשִׁי יִצְאָה בְּדַבְרוֹ" (שיר השירים ה, ו) - שנשמת הדברים יוצאת עם הדיבור, ואובד הרגש מהן. וממילא, עשיו, שלא היתה לו

מעין החכמה

סיפורים. הסיפור הראשון סיפר תלמידו של מרן הרב אלעזר מנחם מן שך זיע"א:

הרב שך לא יכל להבין כיצד בחור מסוגל להירדם כאשר אינו מבין דבר מה בגמרא או בראשונים.

פעם אחת בבוקר ניגש מרן זצ"ל אלי - מספר התלמיד - ליטף את ידי ושאלני: נו, ישנת טוב?

הייתי נבוך, מפני מה הרב שאלני שאלה שכזו. כן. ברוך ה', ישנתי טוב, עניתי.

שוב חזר מרן לשאול: כן, ישנת טוב?

דבר זה שנמשך עד חנוכה נמסר ב'סוד ה' ל'יראיו' המקובל איש מפי איש...

8. **'גם** בכתיבה? - הוא שאל.

'שוב פעם אתה מדבר ברמזים. מה אתה שואל? - אמרתי.

'האם גם כתיבה גורמת לרגש שיקהה? ואם כן, הרי שישנה עצה לכל אדם בעל דאגות שיכתוב יומן, ובכך יקהו דאגותיו.

'שאלה טובה. לא יודע!...

9. **בספר** פתח אליהו (חלק ג - עמוד קנט) לגאון אליהו אבא הובאו בענין זה שני

כן, עניתי, ברוך ה', ישנתי טוב. **יפה,** ענה מרן, ומה היה בסוף השיעור?

ובשלישית חזר מרן ושאל: בטוח אתה שישנת טוב?

התחלתי לחשוב: אולי אני נראה לא טוב, ואולי אני נראה חָרָר ומחמת כן חושב הרב שלא ישנתי טוב.

עניתי במבוכה: כן, ב"ה, הכל בסדר, ישנתי טוב.

מרן חזר ושאל אותי שוב ושוב: ישנת טוב?

שאלתי אותו: האם אני נראה חָרָר?

לא חלילה, ענה הרב שך, אתה נראה מצויין, רק רציתי פשוט לדעת אם ישנת טוב הלילה.

לא ידעתי כיצד לצאת ממצב מביך זה שאורך לו זמן ארוך, ופסקתי באופן נחרץ אני מוכן להישבע לראש הישיבה שישנתי טוב.

באמת, אתה יכול להישבע? פנה אלי מרן.

כן, עניתי.

ואז פנה אלי מרן בחומרא מהולה ברוך אבא המיוחד לו, ואמר: ריק ופוחז, כיצד אינך מתבייש!!!

עמדתי המום!

מה ראש הישיבה רוצה ממני.

ואז המשיך הרב שך: היית אתמול בשיעור? כן, עניתי כמנצח.

הקשבת למהלך השיעור? כן, עניתי, כמי שדוחה מעלי כל אשמה, והוספתי:

ואני גם יכול לחזור כעת לראש הישיבה את כל השיעור.

ואז פנה אלי ראש הישיבה שוב באותו סבר פנים חמור ואבהי גם יחד כשהוא מרעים בקולו וכשיש קושיא על הרשב"א, האם אפשר לישון? וכי השאלה לא הציקה לך?

אני, המשיך הרב שך, אני לא ישנתי כל הלילה, ואתה יודע את אותה קושיא, והינך מודה ויכול להישבע שישנת טוב, וכי קושיא זו שלי היא בלבד ולא שלך!!

והנה הסיפור השני (שם עמוד קסא):

פעם אחת העביר הגה"ק הרב משה לוי זצ"ל שיעור לתלמידיו, ובסוף השיעור הם נשארו עם קושיא חזקה שלא מצאו לה תשובה, או אז פנה רבי משה לתלמידיו וביקש מהם: יעיין כל אחד וינסה למצוא תשובה לקושיא. וגם אני אשתדל למצוא תשובה בלי נדר!

למחרת היום פתח רבינו את השיעור: האם מצא מישהו ישוב לקושיא?

התלמידים מביטים זה בזה במבוכה. אחד עיין כעשרים דקות ולא הצליח למצוא. חברו עיין והשתדל עשר דקות... חיפשו, אך לא מצאו תשובה לקושיא.

רבינו לא המשיך בשיעור הרגיל. עמד ואמר:

אתמול חזרתי מהשיעורים בלילה, ישבתי בחדרי ועיינתי בקושיא עליה דיברנו בשיעור, בשעה שתים וחצי בלילה עדיין לא מצאתי ישוב לקושיא. פניתי לבורא עולם והתחננתי בפניו: רבנו של עולם! בלי ישוב לקושיא אני לא אלך לישון! אני מוכרח למצוא תשובה! רבנו של עולם! אני עלול להפסיד

בראשית ברא אלהים...

והם: אור שכינה, אור תורה, ואור מצוה.

וביום ראשון, כ"ה באלול, החל מעשה בריאת העולם.

ביום הראשון לבריאה התגלה אור השכינה, וזה שנאמר: **"וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהי אור"** (שם פסוק ג) ... **"אור" רומז על גילוי השכינה,** שנאמר: **"ה' אור ליי" (מיכה ז, ח).**

ביום השני לבריאה נבראו כל המלאכים, והמלאך הראשון שנברא היה המלאך מיכאל,¹² ובו התגלה אור המצוות. וזה שנאמר: **"וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהי רְקִיעַ"** (בראשית א, ו) ... **"רְקִיעַ" רומז על אור מצוה,**

מחשבותיו של עוזי המשיכו לשוט אנה ואנה. 'למדתי פעם בליקוטי מוהר"ן שישנה מצוה לחדד את השכל, ושזה נעשה על ידי לימוד בעיון.¹⁰ אבל איך מתחילים? איפה מחפשים?

והוא פתח את החומש והחל ללמוד: **"בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ"** (בראשית א, א) ... **ענינו החלו לשוטט במפרשים, עד שנעצרו בדברי השל"ה הקדוש...¹¹**

הוא למד שורה אחרי שורה, עד שבסופו של לימוד, נטל עוזי את העט וכתב כך:

כך עלה ברצונו יתברך, לברוא עולם בשביל שיתגלו בו שלשה אורות.

מעין החכמה

ועל כן כל אחד כפי מוחו ודעתו, וכפי שהוא מכניס עצמו בתוך הדעת, כל מה שהוא עוסק יותר להגדיל מוחו ודעתו, כן הוא עוסק בבנין בית המקדש, כי עיקר בחינת בנין בית המקדש הוא הדעת כני"ל. ויש מי שיש לו מוח מהיר וחרירף, והוא עוסק תמיד להגדיל מוחו ודעתו, שזהו בחינת עוסק בבנין בית המקדש...

11. פרשיות וישב מקץ ויגש (צאן יוסף - אות יב בהגיה"ח).

12. וכתב הגה"ק רבי יעקב ישראל עמדון, היעביץ זיע"א (ציצים ופרחים, מערכת מ - ערך מיכאל, וז"ל:

תפילה בישוב הדעת אם לא אישן הלילה. אנה ממך, האר את עיני בישוב האמיתי!

והנה - ממשך רבינו ומספר - כעבור חמש דקות נצנץ בראשי ישוב נאה ב"ה והרי הוא לפניכם... דעו לכם תלמידי! כדי להגיע לאמיתה של תורה צריך לעמול ללא לאות, לא להרפות, לא לוותר...

10. וזה לשונו של הגה"ק רבי נחמן מברסלב זיע"א (ליקוטי מוהר"ן - תניינא, תורה עב):

'אמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות לג): 'כל מי שיש בו דעה, כאילו נבנה בית המקדש בימיו. כי דעה ניתן בין שתי אותיות, ובית המקדש ניתן בין שתי אותיות...'

ונוסיף עוד שני פרטים:

א. במעשה בראשית כתובה המילה 'יהי', שלש פעמים בלבד: 'יהי אור', 'יהי רקיע', 'יהי מארת'.

ב. ביום הראשון של הבריאה לא מוזכרות המילים 'יהי כן', מה שאין כן בשאר הימים שהן מוזכרות בכל יום (וביום השלישי מוזכרות פעמיים).

ועתה ברשותכם נדלג על ה-3442 שנה הראשונות של העולם, ונספר על מלכות יון...

וכמו שנאמר: 'וְהַמַּשְׁפָּלִים יִזְהָרוּ כְּזֹהָר הַרְקִיעַ' (דניאל יב, ג) ...¹³

וביום הרביעי לבריאה, **התגלה** אור התורה, וכמו שנאמר: 'וַיֵּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֶת' (בראשית א, יד) ... 'מְאֹרֶת' רומז על אור תורה, וכמו שנאמר: 'וְתוֹרָה אֹר' (משלי ו, כג) ...

ולאחר מכן, ביום הששי של הבריאה ברא הקב"ה את האדם, והטיל עליו תפקיד להאיר את כל מציאות העולם בשלשה האורות הללו.

עליית קרן יון

ארבע מאות ושמונים שנה חיו עם ישראל בארץ ישראל, ואז (כעבור 480 שנה) בשנת 2928 לבריאת העולם החלה בניית בית המקדש הראשון.

כעבור 410 שנה, בשנת ג' אלפים של"ח (3378) לבריאת העולם, חרב בית מקדש,

בשנת 2448 לבריאת העולם יצאו עם ישראל ממצרים, וכעבור 40 שנה בשנת 2488 נכנסו לארץ הקדושה. "אַרְצָךְ אֲנֹכֵךְ ה' אֱלֹהֶיךָ דָרַשׁ אֹתָהּ תָמִיד עֵינֵי ה' אֱלֹהֶיךָ פָּה מִרְשֵׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרֵית שָׁנָה" (דברים יא, יב).

מעין החכמה

לכן אמרו (עיין בראשית רבה, פרשה צו - אות ג): 'בכל מקום שהשכינה שורה שם - הוא נראה שם'.

13. בגמרא הקדושה (שבת קיח): הובאה שאלתו של רב יוסף לרב יוסף בריה דרבה, וכך הוא שאל: 'אבוך במאי זהיר טפמי? אמר ליה: 'בציצית'.

ולכן נקט 'זהיר', 'וְהַמַּשְׁפָּלִים יִזְהָרוּ כְּזֹהָר הַרְקִיעַ' (דניאל יב, ג) ... ואין כאן מקום להאריך.

מיכאל הוא 'מִלְאָכִי יִלְךְ לְפָנֶיךָ' (שמות לב, לד), והוא ראשון למעשה בראשית. 'יהי כן' - גימטריא 'מיכאל', גימטריא 'כהן הוי"ה'. הוא מה שרמזו ברעיא מהימנא (נשא דף קכא ע"ב): 'דמיכאל איהו כהן הדיוט לגבי מאריה'. ואם נכתוב את אותיותיו במלוי, כזה: 'מ"ם יו"ד כ"ף אל"ף למ"ד' - יעלה בגימטריא 'שכינה'.

בשנת ג' אלפים תמ"ב (3442) לבריאת העולם, החלה מלכות יון להשתלט על העולם!

צבא עז נפש היה הצבא היווני. הוא כבש מדינה אחר מדינה, ובכל מקום שאליו הגיע השליט את התרבות היוונית. האזרחים בארצות הכבושות חוייבו לקבל על עצמם את תרבות יון.

היתה זו דוקא תרבות קורצת. היוונים דגלו בפיתוח הגוף, ולשם כך הקימו אצטדיונים וגימנסיות, כדי שבני הנוער יתאמנו בתרגילים גופניים המחזקים את השרירים. בנוסף לכך, הם העריצו את השירה ואת המחקר העיוני...

בהשפעתה ערכו חקירות מדעיות, המציאו המצאות טכניות, פיתחו ענפי אומנות שונים, ועוד. **אולם**

ועם ישראל יצאו לגלות קשה ומרה...

שבעים שנה היו עם ישראל בגלות, ואז (כעבור 70 שנה), בשנת 3408, נבנה בית המקדש השני.

והנה, הגם שעם ישראל ישבו על אדמתם, ובית המקדש עמד על מכוננו, עדיין לא היתה להם עצמאות מדינית, וכורש מלך פרס שלט עליהם.

אותן שנים היו שנים מלאי אור ורוחניות... סוף סוף, לאחר שנים ארוכות של צער ותלאות, הם הגיעו אל המנוחה ואל הנחלה...¹⁴

שלשים וארבע שנים בלבד עמד בית המקדש השני בְּשִׁלּוֹתוֹ, וכבר החלו שוב הצרות...

מעין החכמה

[אנשי כנסת הגדולה היו הנביאים והחכמים שחיו בסביבות תחילת תקופת בית שני, והם תיקנו תקנות רבות וסייגים רבים לשמירת התורה].

ויחזור נחמיה בן חכליה הפחה (המושל) בבלה, נִיָּמַת שָׁם. ובשנה ה-40 לבנין בית המקדש השני מת עזרא הסופר הישיש אשר בירושלים (ג' אלפים תמ"ח), ופסקה נבואה מישראל. גם רובם של אנשי כנסת הגדולה כבר נפטרו לבית עולמם. וכיון שהושלמה עבודתה של כנסיה גדולה זו אשר לדורות עולם - ויטו בני ישראל אוזן לשמוע דברי חכמינו בעלי המשנה...

14. וזה לשון הגאון רבי שלמה רוטנברג זיע"א (תולדות עם עולם, חלק ב - עמוד לה): וישב ישראל על אדמתו, והבית השני על תילו. ויחזור הכבוד לירושלים. ותורה זו שהיתה משתכחת והולכת, כבר עלה עזרא הסופר מבבל וחזר ויסדה. ויעמדו אנשי כנסת הגדולה על משמרתם, ויחזירו העטרה (של הקבי"ה) ליושנה. **כי גדולים ועצומים היו עזרא וסיעתו שעלו מבבל, ומהם חכמים ומהם נביאים ומהם בעלי רוח הקודש!** והיתה כנסת הגדולה זו עומדת לישראל בשום מן הגולה.

”וַיְהִי הַשֶּׁשֶׁשׁ לָבוֹא וְתַרְדְּמָה נִפְלָה עַל אַבְרָם וְהָיָה אִימָה חֲשֵׁכָה גְדֹלָה נִפְלֶלֶת עָלָיו” (בראשית טו, יב), וביארו בפרקי דרבי אליעזר (פרק כח): **’חֲשֵׁכָה’ - זו מלכות יון שהחשיכה עיניהם של ישראל מכל מצוות התורה!**

והחושך הנורא הלך והתעצם, הלך והתעבה...

ואנטיוכוס אפיפנס? אנטיוכוס אפיפנס שמח בכל יהודי שהצליח לצודו. הוא העלה את מעמדם של המִתְיַנְנִים, ומינה אותם למשרות חשובות, כמו: מושלים, שרים, שופטים ושוטרים...

וישב והמתין להשלמת מבצע כיבוש המוחות של כל היהודים.

ובשנת ג' אלפים תרט"ז, קרא לסגניו - ניקנור, ברגיס ופוליפוס, ואמר להם: בכל המערכות שניהלתי בחיי, לא נתקלתי בעם קשה עורף כזה, בעל מסירות נפש כזאת!

אני מבקש מכם לצאת לארץ ישראל ולהשליט בה את תרבות יון בכח!

הצבא היווני האדיר הגיע לארץ ישראל והחל במבצעי חיסול. היהודים שלא הסכימו להפך את בריתם ואת תורתם נהרגו בעינויים קשים ומרים...

רבים מהיהודים ברחו למדבריות, והתחבאו בנְקִיקִים ובמערות,

השפעות חיוביות אלו הועמדו בצל על ידי ההשפעות השליליות שלה, על ידי התרבות היוונית התעורר ביתר שאת פולחן האלילים, הותר רסן התאוות, התגברה הסגידה לגוף, הפקירות ופריקת יצרים היו לדבר חיובי ורצוי, והמוסר האנושי הידרדר עד מאוד...

וכעבור 143 שנה, בשנת ג' אלפים תקפ"ה (175 לפה"ס), עלה לשלטון אנטיוכוס אפיפנס. אנטיוכוס אפיפנס ראה את עצמו כאפוטרופוס לתרבות היוונית הוא חילק ביד רחבה כספים להקמת מבנים ופסלים בערי יון. וכך הלכה והתפשטה התרבות היוונית בין הארצות...

בעקבות 'התרבות' היוונית הלכו 'האורות' ונעלמו.

הטומאה הנוראה ו'הזוהמא' העצומה שהפיצה 'התרבות' הזו, העלימה את כל השלשה אורות - אור שכינה, אור תורה ואור מצוה.

לאט לאט, כארסו של נחש החודר לגוף, ומשתק אבר אחר אבר, החלה לתדור 'התרבות' הזו לתוך מציאותם של עם ישראל... והם זנחו את התורה והמצוות.

בדברי הימים הם נקראו - 'מִתְיַנְנִים'.

וכך הגדירה התורה הקדושה את אותה תקופה נוראה:

החשמונאים פתחו במרד, וניצחו בכל החזיתות!¹⁵ - נכנסו לבית המקדש, טיהרו אותו והדליקו נרות. **וגילו לנו חכמינו הקדושים** (שפת אמת, חנוכה - שנת תרמ"ב) **גילוי נפלא - שהאור העצום שהאיר אז, טיהר את כל הנפשות, וכל המְתִינָיִים חזרו בתשובה שלימה!...**

וגם שם המשיכו לעבוד את אדון העולם.

ואז הבינו היוונים שבית המקדש הוא הנותן כח ועוז ליהודים, ולכן החליטו לחללו...

בכ"ה בכסליו, שנת ג' אלפים תרכ"א, השנה ה-213 לבנין בית המקדש, נכנסו היוונים לבית המקדש...

מעין החכמה

הרכב המתכות. מדוע המים ניגרים והברזל מוצק, מדוע המים מתאדים והברזל ניתך...

כזו היתה התרבות שכבשה את העולם, זה היה המטען התרבותי שנשאה עמה. אין פלא שכל העמים קיבלו את עליונות ומרות התרבות החדשה ובשורתה.

כולם - מלבד עם אחד קטן, בהרי יהודה.

עם שאמר ליוונים: לא. תודה. אין לנו צורך בתרבותכם, אין לנו חפץ בבשורתכם. לנו יש תורה, מצוות, דרך חיים.

עשו לנו טובה, הניחנונו לנפשנו.

היוונים לא האמינו למשמע אזנם. 'מורדי האור', קראו ליהודים, 'חשוכים', 'שונאי קדמה'. החליטו לכפות את תרבותם. סגרו את הישיבות ותלמודי התורה, אסרו על קיום המצוות, הפכו את בית המקדש לבית עבודת אלילים, תְּצַלְיֶנָה האזנים. בנו גימנסיות, הקימו איצטדיונים, ערכו אולימפיאדות ונשפים. והיהודים המוזרים מתעקשים. מתעקשים לדבוק במסורת אבות, מוכנים למות על אמונתם. וכאשר כלו כל הקיצין - יצאו למלחמה!...

15. בשיחה שמסר הגאון הרב שלום מאיר ולך שליט"א אמר (מעין המועד - חנוכה, עמוד יא), וז"ל:

בכל שנה בימי החנוכה, חוגגים אנו את נצחון המכבים על היוונים. אולי כדאי, לשם גיוון, לשנות את המבט. להסתכל מן הצד של היוונים. לסקור מנקודת מבטם את המאורעות שאירעו.

הממלכה היוונית פרשה שלטונה על כל העולם העתיק. אבל בניגוד לחתים, לאשורים, לבבלים ולפרסים, הם לא היו כובשים בלבד. הם הביאו עם שורה, קדמה, את אור ההשכלה.

בתחומי האומנות, יון היא שם נרדף לקלסיקה: בפיסול, בציור. שירת הומרוס, מחזאות סופוקלס, נאומי דמוסטוס.

בתחומי המדע, המצאות ארכימדס, משפטי פיתגורס. ומעל לכל, בתחומי הרוח. הפילוסופיה היוונית: סוקרטס, אריסטו, אפלטון, דיוגנס. אנשים שחשבו על כל דבר, הגו דעות על כל דבר: מהו האדם, יעודו ואושרו. מהי הבריאה ותכליתה. מה מסלול הכוכבים במרום, מה

פרשת מקץ - עליית קרן יון

אומר לו האיש: 'אתה 'סתם' מרובע. הדריכו אותך, ואתה עושה כמו תוכי. צריך לחשוב לבד! שעון שאני לא מבין על מה הוא מורה - אינו קיים בשבילי! כפתור שאני לא יודע מה הוא מפעיל - אני מתעלם ממנו! זו - ותן לי לְנוֹט את המטוס!...'

אז מי הָעֵנָר ואצל מי האור? אצל הטייס המיומן, הממלא אחר ההוראות - או אצל זה שמנסה 'להבין בשכלו'?

'חֲשָׁד' - זו מלכות יון!

היוונים ניתקו את מציאות העולם מהבורא המהוה, המחיה והמקיים אותו בכל רגע ורגע. **היוונים חבשו על עיניהם משקפים חשוכות ואפלות שדרכם הם ראו רק את עצמם. בלבד.** וזה אשר שיקע אותם במצולות בטיס הַיּוֹן...

וכשהחשמונאים ניצחו - הם הדליקו את האור!...

שוב האירה האמונה: 'אין עוד מלבדו!...' (עד כאן לשון הספר מעיין המועד).

ובמאמר מוסגר: בזמנו, סגדו אומות העולם לחכמת אריסטו. אך בחלוף השנים התברר שהוא זה 'שתקע' את העולם למשך שנים ארוכות. כל חשכת ובערות ימי הבינים נזקפת 'לזכותו'...

רגע! רגע! לא להתעצבן. לא אנחנו כתבנו זאת!

וזה לשונו של 'גבעת המורה' (פתיחה למורה נבוכים - פרק קורות הפילוסופיה):

'**אחרי** ביטול ממשלת רומי ונפול במלכותה המון עמים כהמון מים רבים... **ואולם הערביים הנזכרים וכמו כן הנוצרים בחלק אירופה נמשכו בעיוניהם זמן רב אחרי דעות אריסטוטליס וחשבו החולק**

והיוונים אינם מבינים. מילא, המפלה הניצחת שהם ספגו. אבל מדוע הרימו היהודים את נס המרד? מה היה חסר להם? מדוע דחו את אור ההשכלה, את הפילוסופיה והתרבות הנאורה?

היוונים היו משתוממים שבעתים, אילו היו יודעים מה היהודים חושבים עליהם ועל תרבותם.

אילו היו יודעים מה אומר עליהם המדרש (בראשית רבה, פרשה ב - אות ד) - 'וְהָאֲרָץ הִיְתָה תְהוֹ וְבָהּ וְחֲשָׁדָה עַל פְּנֵי תְהוֹם' (בראשית א, ב), 'חֲשָׁד' - זו מלכות יון!

הם היו מזדעקים: 'אנחנו - חושך?! אתם החשוכים! אנחנו מפיצי האור! אנחנו האנשים החושבים, ואתם מציייתים באופן עָר לַמְצוּוֹת ולחוקים!'

ואנחנו - מחייכים לטיפשותם, ומשתוממים על חוצפתם.

חוצפת האנשים שהם יכולים, בשכלם הקטן, להבין את היקום ומשמעותו, יעודו ומטרתו. טיפשותם של האנשים המתיימרים להבין הכל.

משל למה הדבר דומה. לאוריון הטס מעל לאוקיינוס. הטייס יושב על כסאו, ומביט בהמון השעונים. לוחץ על כפתורים ומתגים, מטיס מנופים, ושומר על קשר אלחוטי עם תחנת הבקרה.

לפתע נכנס אדם ומתעניין: 'הגד לי, מה אתה עושה שם?'

והטייס מסביר באורך רוח: 'כאשר המחוג הזה יורד, יש ללחוץ על המתג הזה. כאשר המנורה הזו מהבהבת, יש להסיט את המנוף הזה. כששמע צפצוף, צריכים ללחוץ מיד על הכפתור הזה.'

פרשת מקץ - איך הם עשו את זה?!

איך הם עשו את זה?!

החדשה הזו היא שעמדה לחשמונאים, ומכח זה הם הצליחו לטהר את העולם.

עוזי פלט אנחת רווחה: הא! סוף סוף הבנתי משהו! הקב"ה האיר לחשמונאים את אותה הארה שהאירה במעשה בראשית!

והוא המשיך ללמוד:

ואם נתבונן נראה שישנה הקבלה מופלאה בין חנוכה לימי הבריאה, ונמנה כמה מהן (ולא כולן, מחמת עומקן, והרוצה להעמיק יעיין שם בשל"ה הקדוש):

מצחו של עוזי נחרש קמטים. 'אם היוונים החשיכו את העולם, העלימו את כל האורות, אז איך הצליחו החשמונאים להאיר בחזרה? במה הם השתמשו?'

והוא המשיך ללמוד בשל"ה הקדוש (שם):

כשגברה מלכות יון התעלמו כל האורות: אור שכינה, אור תורה ואור מצוה. והעולם חזר - מבחינה רוחנית - להיות תוהו ובוהו.

והקב"ה ברחמיו הרבים, החל לברוא את העולם מחדש.¹⁶ והבריאה

מעין החכמה

והנה במאמר הראשון יבְּרָאשִׁית, שם עלו ישראל במחשבה, יבְּרָאשִׁית - בשביל ישראל שנקראו 'ראשית', עם היות שלא היו במציאות עדיין להפריח מצוות ומעשים טובים, **הספיק מחשבתן של ישראל מה שיפריחו אחר כך.**

והנה ידוע בעת הצרה והזעם כשעמדה מלכות יון, לא היו יכולין ישראל לבטל הגזירה על ידי תשובה ומעשים טובים ותפילה וצעקה (כאשר עשו בימי מרדכי ואסתר), **כי מלכות יון ביטלו אותם מן המצוות ולא הניחו אותם להתאסף, ובעבור זה לא היה אתערותא דלתתא (כל כך לשיספיק לתשועה ולגאולה), רק היה הנס כעין מעשה בראשית שהספיק מחשבתן של ישראל מה שסיגלו אחר כך מצוות ומעשים טובים, והמחשבה הזאת היא שעמדה להעלות מ"נ אתערותא דלתתא...**

עליו כחולק על דבר שאין ספק באמיתותו, וזו היתה הסיבה במה שנתאחרה הפילוסופיה להגיע אל שלימותה'...

16. אחד מהכללים שקבע הקב"ה בעולמו הוא, שהשפע - האור והחיות היורד לעולם, הוא כפי מעשה התחתונים. אם התחתונים הולכים בדרך השם - כל העולם מתברך. ואם חלילה לא...

אך כאן במלכות יון, שרר החושך הנורא בכל המציאות, ולא היה כח לתחתונים להמשיך את השפע. והקב"ה ברחמיו האיר מעצמו.

וזה לשון הגה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א (בני יששכר, מאמרי חדשי כסליו טבת - מאמר ד אות מט):

ה. ביום השני של הבריאה נברא המלאך מיכאל, והוא משמש ככהן גדול. ומעת שנברא, 'חותם כל ההויות בו הן',¹⁷ ולכן כל בריאה מסתיימת במילים 'יְהִי כֵן', שהן בגימטריא 'מיכאל'.

ובחנוכה מצאו כד החתום בחותמו של כהן גדול (שבת כא:).

ושוב, נחרש מצחו של עוזי בקמטים, אם כך מדוע קוראים לימים הללו 'חנוכה'? לכאורה היה צריך לקרוא להם 'ימי בראשית' או 'ימי האורה'...?

א. כמו שתחילת הבריאה היתה בכ"ה אלול, כן חנוכה בכ"ה בכסליו (שניהם בתאריך כ"ה).

ב. הנברא הראשון היה האור - "יְהִי אֹר" (בראשית א, ג), כן מצות חנוכה בנרות.

ג. כידוע (חגיגה יב.), האור הראשון נגנז ואין משתשמשין בו, כן הנרות הללו אסור להשתמש בהן.

ד. כשגברו החשמונאים זכו לשלשה אורות: ראשון, אור השכינה, דהיינו טהרת המקדש שטימאו היוונים, והם טיהרו המקדש... וכן זכו לאור תורה ואור מצוה.

מהות ימי החנוכה

פעם ראשונה בפסוק השני של התורה: "וְהָאֲרֶץ הָיְתָה תְהוֹ וְבָהוּ וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם" (בראשית א, ב).

ואמרו במדרש (בראשית רבה, פרשה ב - אות ד): 'וחֹשֶׁךְ' - זה גלות יון שהחשיכה עיניהם של ישראל בגזירותיהן, שהיתה אומרת להם: 'כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלהי ישראל'.

עוזי פתח שוב את הספר אמרי נועם לאבא מארי עט"ר רבינו יורם מיכאל אברג'יל זיע"א, וקרא:¹⁸

מראשית הבריאה כבר גזר הקב"ה שעם ישראל יצטרכו להשתעבד תחת ארבע גלויות, שהם: בבל, מדי, יון ואדום.

והקב"ה רמז את המהלך הזה בחומש בראשית פעמיים.

מעין החכמה

תמצאהו נקרא 'כהן', בהיותו, ראשית החפץ, כלומר ראשון, כי הכהן, הוא לעולם, מעלת הראש. ולפיכך תמצא מיום ראשון שנתהוה בו והלאה, שחותם כל ההויות בו הן...

18. אמרי נועם (מועדים, חנוכה - מאמר א).

17. וזה לשון המקובל האלקי רבי יוסף ג'יקאטיליה זיע"א (ננת אגוז, שער הכינוי - עמוד עז):

אמנם תדע לך, כי סוד 'ויהי' כ"ף הוא סוד מציאות ראשונה שבשכלים, וזהו מעלת הכהן, הנקרא 'מיכאל', ולפיכך

תוכל להיכנס לחופתה (כך כתב הר"ן לשבת דף י. בדפי הרי"ף), ובכך חשבו לאבד את קדושתן של בנות ישראל.

ולכן השתמשה התורה הקדושה בשני ביטויים: 'חֲשֹׁךְ' ו'חֲשֵׁכָה'.

והיינו כנגד מה שחשבו היוונים להחשיך את אור קדושתם של בני ישראל במה שגזרו שלא ימולו את הבנים נקראה יון 'חֲשֹׁךְ' בלשון זכר, וכנגד מה שחשבו היוונים להחשיך את קדושתן של בנות ישראל נקראה יון 'חֲשֵׁכָה' בלשון נקבה.¹⁹

עוזי אחז בחוזקה במצחו: אם כל המהות של יון זה חושך, ורק חושך, אז למה קוראים לימים הללו 'חנוכה'??...

והפעם השניה היתה בברית בין הבתרים: "וְהִנֵּה אֵימָה חֲשֵׁכָה גְדֹלָה נִפְלְתָ עָלֵינוּ" (בראשית טו, יב).

ואמרו במדרש (פרקי דרבי אליעזר - פרק כח): 'חֲשֵׁכָה' - זו מלכות יון שהחשיכה עיניהם של ישראל מכל מצוות התורה.

לפי פנימיותם של דברים, עיקר רצונם של היוונים היה לבטל מעם ישראל את מדת יוסף הצדיק, בחינת שמירת היסוד.

לכן גזרו היוונים שלא למול את הבנים, ובכך חשבו לאבד את קדושתם של בני ישראל. וכן גזרו שכל בת ישראל שעומדת להינשא תצטרך להיבעל להגמון תחילה ורק אחר כך

מעין החכמה

בריאה שתבטל את התוהו ובוהו, והוא האור. וצריך להבין איך האור ביטל את התוהו ובוהו?

ונשיב על דרך עבודת הנפש:

התורה הקדושה באה ללמד מיד בתחילתה, 'בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ', שענייני הבריאה מתחלקים לבי' חלוקות:

'אֶת הַשָּׁמַיִם' - היינו העניינים השמימיים השייכים לנשמה.

'וְאֶת הָאָרֶץ' - המה העניינים הארציים השייכים לגוף.

'וְהָאָרֶץ הִתְהַוְתָּה וְבוֹהוּ' - היינו העניינים הארציים שהאדם שקוע בהם מביאים אותו לתוהו ובוהו, שיהיה תוהה

19. כתב הגה"ק רבי שלום נח ברזובסקי זי"ע"א (נתיבות שלום, בראשית - עמוד יז):

'בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. וְהָאָרֶץ הִתְהַוְתָּה וְבוֹהוּ וְחֲשֹׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם... וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהי אֹר וַיְהי אֹר" (בראשית א, א-ג).

הנה הכלי יקר ושאר מפרשים עמדו על כך, לשם מה כתבה התורה מה שהיה קודם בריאת האור, שבשאר ענייני מעשי בראשית לא נאמר באף אחד מהם מה היה קודם בריאתו אלא כתוב רק מה שעשה הקב"ה, ולמה כאן כתבה התורה שהארץ היתה תוהו ובוהו?

ועוד יש להתבונן דהנה קודם בריאת האור היתה הארץ תוהו ובוהו, והקב"ה ברא

עצום ונורא, אור שהכניע וביטל את החושך של היוונים. וחכמינו הקדושים הבינו שהאור הזה (שהרי ישנם הרבה סוגי אור) היה אור של חינוך! ולכן קראו לימים הללו 'חנוכה', על שם 'אור החינוך'!²¹

ולפני שנפרט נצא לטיול קטן בתוך גוף האדם...

דפדוף קל בספר כד הקמח (נר חנוכה) לרבינו בחיי,²⁰ סיפק את התשובה, וזה לשונו:

'הענין הזה יש להתבונן בשם הימים האלה הנקראים 'חנוכה' שהוא נגזר מלשון 'חינוך' בלשון חנוכת הבית'...

אם אני מבין נכון - המשיך עוזי והרהר - 'בימים הללו התגלה אור

מעין החכמה

כמאמר המגיד ממזריטש זיע"א, "מְלֵאָה הָאֶרֶץ קִנְיָנָד" (תהלים קד, כד), הארציות מלאה בדברים שאפשר לקנותך בהם. זו העצה לכל העניינים הארציים, וְיֵאמֶר אֱלֹהִיִּים יְהִי אֹרֶךְ יְהִי אֹרֶךְ, שאף כאשר עוסק בעניינים הארציים מאיר בו אור האלקות, **וכל מחשבתו היא רק איד לעשות נחת רוח לפני השם יתברך...** עיי"ש באורך.

20. ישנם ספרים רבים המביאים את הפירוש הזה, ואנו הבאנו את המקור הקדום ביותר שמצאנו.

21. הגה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א, בעל ספר בני יששכר, היה נכד אחותו של הרבי רבי אלימלך מליז'נסק ז"ל בעל ספר נועם אלימלך.

כשאמו היתה הרה, נסעה לדודה (אח אמה) הקדוש רבי אלימלך, לשאול איזה שם תקרא לילד שתלד. השיב לה רבי אלימלך: את תלדי זכר, וקראת שמו 'אלימלך'. שמעה האשה ותתחלחל (שמנהג בני אשכנז לא לקרוא לנולד על שם אדם חי), וחשבה שבדודאי יסתלק דודה הקדוש, ולכן הוא מצוה לקרוא על שמו את בנה שתלד. ויאמר לה הרבי: אם כן תקראי את שמו 'צבי אלימלך'.

ומשותומם ומאבד את ישוב הדעת, שזוהי עת היצר לאבד את כחו של יהודי.

כמו שמצינו בהמן הרשע שזמם לְהִמָּם וּלְאַבְדָם, כי את עם ישראל אי אפשר לאבד, על כן רצה בתחילה לְהִמָּם ועל ידי זה יוכל אחר כך לְאַבְדָם.

וכן גם יצר הרע מטרתו ראשית כל לבלבל דעתו של יהודי, שיהיה מבלבל על ידי העניינים הארציים, שזה מביא אותו לחשכות בכל.

והגרוע מכל הוא עצם הדבר שהוא מבלבל, וכמו שכתב מרן הקדוש מקוברין זיע"א, שכל הון דעלמא אינו שוה לשעה שאיש יהודי עומד בישוב הדעת ובדעה מיושבת, והחפיך מזה הוא תוהו ובוהו ובלבול הדעת וכו' וכו'...

והעצה היחידה לזה היא רק כנאמר בהמשך: וְיֵאמֶר אֱלֹהִיִּים יְהִי אֹרֶךְ יְהִי אֹרֶךְ, **שאר האלקות יאיר ביהודי**, זה יציל אותו מכל העניינים הארציים. שכאשר אור האלקות מאיר בו הוא יכול לעלות את כל העניינים הארציים לעבודת ה'.

נפש בהמית ונפש אלקית

הנפש שמצד הקדושה נקראת 'נפש האלקית'. והתפקיד שלה למשוך את האדם לכל דבר רוחני: תפילה, מצוות, חסד, לימוד תורה, מעשים טובים.

והנפש השניה, נפש הבהמית, מושכת את האדם אל החומר.

ולכן עבודת היהודי היא בשני מישורים, בו זמנית. **עליו**

להאיר את הנפש האלקית ולזכך ולטהר את הנפש הבהמית.

והנה העבודה במישור הראשון, 'הארת הנפש האלקית', היא עבודה די קלה, ולא צריך להתאמץ במיוחד כדי להצליח בה.

כאשר אנו מתבוננים על האדם אנו מבחינים בגוף. ואם אנו חסרי ידיעה אנו חושבים שזהו כל האדם - גוף!

אך כאשר זוכים, והידיעה מזדככת, זוכים כבר לתפוס ולהשיג שהגוף הוא רק 'קליפה' כדוגמת 'קליפת בונה', וכאשר חודרים מעבר לקליפה מגלים פנימיות עזה וסוערת...

וביתר פירוט:

כתב רבינו האר"י הקדוש בעץ חיים (שער 1 - פרק ב): דע, כי לכל יהודי ישנם שתי נפשות - נפש אחת מצד הקדושה ונפש השניה מצד הקליפה וסטרא אחרא.

מעין החכמה

החשמונאים, שהרי אני אינני כהן, ואם כן מנין באה לי אותה ההרגשה המיוחדת והנפלאה בחנוכה?

והחליט, שבהיותו בלובלין ישאל על כך את רבו הקדוש, והוא, ברוח קדשו, הצופה מסוף העולם ועד סופו, בוודאי ישיב לו תשובה נכונה.

ויהי בבואו לבית 'החוזה', והוא עוד טרם ישאלהו דבר, פתח החוזה ואמר לו: תדע שמקור מחצבתך הוא משבט יששכר, ומה שאתה מרגיש בחנוכה תוספת קדושה יתירה, הוא מפני שהיית אז בבית דינם של החשמונאים.

ומטעם זה קרא רבי צבי אלימלך את ספרו על מועדים וזמנים בשם 'בני יששכר'... (סיפורי צדיקים - חנוכה, עמוד יג).

אחרי שילדתו וקראה את שמו כפי שציוה הרבי, אמר לה רבי אלימלך: אילו היית קוראת את שמו 'אלימלך', היה כולו כמוני, ועתה יהיה חציו כמוני.

ויגדל הילד, וילך הלך וגדול בתורה וביראה, עד שנתפרסם לגאון, צדיק וקדוש, ואלפי ישראל הלכו לאורו, וחבר הרבה ספרים, מהם הכי נכבד הספר בני יששכר על מועדים וזמני קודש. פעם אחת נסע רבי צבי אלימלך לרבו הקדוש 'החוזה מלובלין'. בהיותו בדרך נתעורר פתאום להתבונן במקור מחצבתו, מאיזה שבט הוא, והתחיל להרהר לעצמו: מדוע זה תמיד בהגיע ימי החנוכה אני מרגיש בנפשי תוספת קדושה ונעימות ועריבות נפלאה? הלוא אי אפשר הדבר, שזהו מפני שאני מצאצאי גזע

הדביקות בהקב"ה, ולכן אם את (הנפש הבהמית) אוהבת טוב עליך לרצות להידבק בהשם חי החיים.

והעבודה הזו קשה כי הנפש הבהמית לא מבינה שפה אלקית, ולכן אי אפשר לדבר עמה בשפה אלקית, אי אפשר לשוחח עמה במושגים של הלכה וגמרא.

כדי שהיא תבין צריך לדבר אתה במושגים של העולם הזה.

והדבר הזה צריך מיומנות מיוחדת וכשרון גדול. ולכן מצאנו שגדולי ומובחרי הצדיקים השתבחו במעלה הזו.²²

ועתה נחזור לתקופת היוונים...

בסך הכל נדרש מהאדם ללמוד תורה מתוך חשק ודביקות, להתפלל ולברך בריכוז ובכוונה, ולקיים מצוות בשלימות ובהידור.

אך העבודה השנייה, 'זיכוך וטהרת הנפש הבהמית', היא עבודה קשה ומייגעת, מאוד.

כדי לזכך את הנפש הבהמית על האדם לדבר עמה ולהסביר לה שהחשק וההתלהבות שיש לה לענייני העולם הזה הוא שטות וטיפשות.

מהאדם נדרש שהוא יסביר לנפשו הבהמית שהטוב האמיתי הוא

מעין החכמה

וכל דיבור שיוצא מפיהם הרי הוא מכוון מן השמים אל השומעים, ובוודאי שיש כח בדיבורים קדושים כאלו לפעול גדולות בלב האדם ולשנותו למוטב.

ודברים אלו מפורשים בכל ספרי חסידות וְלֹא יִנְיֹל כִּי רֹכֵלָא לִלְקֹט מִכֹּל הַסְּפָרִים רַק נִבְיָא אֶת עֵיקָרֵי הַדְּבָרִים כַּאֲשֶׁר מְבֹאֵר בְּסֵפֶר הַקְּדוּשׁ מֵאוּר עֵינִים (ליקוטים) - ד"ה: 'כי חי יתן חכמה', וז"ל:

'אבל הצדיק שמופרש מגשמיות ותאוות, ומדבר בחיות בהיר וזך הנשפע מאת הבורא יתברך, **יכניס בקרבו** (בקרב השומע) **הדיבורים, ויקשרוהו אל הבורא יתברך שמו,** וכן איזה מדה טובה שיש בצדיקים המדה ההיא מזוככת ובהירה, **יכול הצדיק להכניס מדה ההיא בקרב האיש השומע לדבריו הנהגת המדה ההיא ומוסרה'...**

22. וכך כתב הגאון הרב א. שלמה זלמן רכניצר הי"ו (פרחי הכרם, סיון תמוז תשס"ז - עמוד 16):

הצדיקים הקדושים שמתעלים למדרגות עליונות ומבטלים את כל ישותם כלפי השם יתברך, ומקדשים ומטהרים את גופם, ומהפכים את חומרם לצורה.

בשעה שהם מדברים הרי הם בקדושת אמרי פיהם היוצאים בקדושה ובטהרה, מאירים את לבבות השומעים ורוחצים ומטהרים את לבבם ובכך מפחים בהם רוח חיים ונותנים בנפשם כח לקיים רצון ה' בשלימות כדברי הצדיק.

כי בהיותם מבטלים לגמרי אל הדרת כבוד ה' ועומדים במדרגת 'התפשטות הגשמיות', **אין דבריהם דיבורים עצמיים אלא דברי אלקים חיים ושכינה מדברת מתוך גרונם,**

פרשת מקץ - הצילו! הנפש האלקית במצוקה!

הצילו! הנפש האלקית במצוקה!

מֵלֵאֲתֵי אֶפְרַיִם וְעוֹרְרֹתַי בְּנֵיָהּ צִיּוֹן עַל בְּנֵיהָ:
יוֹן וְשִׁמְתֵיהָ כְּחָרֵב גְּבוּרָה (זכריה ט, יג).

ופירש רש"י: וְעוֹרְרֹתַי בְּנֵיָהּ צִיּוֹן - על
חיל אנטיוכוס.

וכתב ה'שם משמואל²³: בכתוב מכונה
מלחמה זו 'קִשְׁת', כדכתיב: 'כִּי
דְרָכָתַי לִי יְהוּדָה קִשְׁת', כי כמו שב'קִשְׁת'
כפי עוצמת הדריכה כך החץ יעוף
למרחוק... כן היתה מלחמתם ביוונים,
הן בגשמיות והן ברוחניות.

בגשמיות שדרכה נפשם עוז!

וברוחניות שהגיעו לשורש היוונים
שהוא בחכמה ושם היה נצחונם!

עם ישראל הצליחו להגיע לשורש
היוונים שהוא 'השפה' עם הנפש
הבהמית, ולהכניע אותם! והקב"ה
העניק להם במתנה 'שפה אלקית' עם
הנפש הבהמית, שפה שדרכה גם הנפש
הבהמית תוכל להבין אלקות!...

וכאשר התגלה הכח הזה כבר היה כח בידי
הצדיקים שחיו באותו הדור להשפיע
על כל המַתְיוֹנִים, וכולם חזרו בתשובה!

וזה היה עיקר האור ולכן קראו לימים
הללו 'חנוכה' - 'אור החינוך'!

כאמור למעלה, היוונים לא היו כמו
העמים שקדמו להם. בעוד
שהראשונים היו פשוט בעלי תאוות
ומדות רעות, היוונים הצליחו 'להלביש'
את הטומאה שלהם בלבוש השכל.

הם השתמשו בחכמת הפילוסופיה
'להכשיר' את התנהגותם, ובכשרון
הדיבור שלהם לחזור ללבבות ולמחוק
כל מחשבה מתנגדת...

היוונים הצליחו למצוא שפה עם הנפש
הבהמית, שפה שהסבירה לנפש
הבהמית שאם היא רוצה ליהנות, עליה לשכוח
מהאלקות, ולהתמסר, בכל הכח, להנאות
העולם הזה! 'חֲשֵׁכָה' - זו מלכות יון שהחשיכה
עיניהם של ישראל מכל המצוות שבתורה!

והנפש הבהמית שקיבלה גיבוי
לתאוותיה דרך השכל היווני
חשה שהכל הותר לה!...

וקול בכי דק נשמע, קולה של הנפש
האלקית, 'הצילו!...'

והקב"ה ראה שאין בכח עם ישראל
להתגבר על החשכה, אין בכחם
למצוא שפה עם הנפש הבהמית שלהם, ולכן
הוא מעצמו האיר אור חדש, 'אור החינוך'...
וכמו שנאמר: "כִּי דְרָכָתַי לִי יְהוּדָה קִשְׁת

מעין החכמה

23. פרשת מקץ (חנוכה, שנת תרע"ג - ר"ח טבת).

האור החוזר ומאיר...

לחברו ובין איש לאשתו, וזה פשטות
כוונת הדלקת נר חנוכה... (עכ"ל).

ולכן האור המאיר בחנוכה מבחינה
מסויימת הוא יותר גבוה משבת

קודש. כי בעוד ששבת קודש מאירה
על הנפש האלקית (ומכח אורה הנפש
הבהמית מתבטלת), לימי החנוכה יש
כח לזכך ולטהר את הנפש הבהמית
(ובכך גם הנפש הבהמית מצטרפת לעבודת
השם)!

ומכיון שבחנוכה מתגלה הכח הזה,
נפתח הפתח לחינוך...

והנה בכל שנה ושנה כאשר מגיעים ימי
החנוכה חוזרת ומתעוררת אותה
הארה, ומכחה האדם מתעלה עד שיש
בכחו למצוא שפה עם הנפש הבהמית!

וכך כתב הגה"ק רבי נחמן מברסלב
זיע"א:²⁴

על ידי קיום מצות הדלקת נר חנוכה
האדם יכול להגיע לאמת כזו **עד**
שיאירו בפיו דיבורים כאלו שיוכל
לקרב רחוקים ולעשות בעלי תשובה,
ולהצדיק בני אדם ולישמר מאוד מלשון
הרע ורכילות שגורם פירודים בין אדם

חינוך - הולדת רצון

חינוך אין פירושו להרגיל ולתרגל את
החניך בפעולות מסויימות!

חינוך אין פירושו למסור לילד
מידע ולמלא את ראשו
בחומר אינפורמטיבי על עולם
ומלואו.

חינוך איננו פקודות, לא תרגול ולא
דיעות...

חינוך אין הכוונה להשפיע על התנהגותו
של הילד בהווה באמצעות

בשפה המדוברת כיום, המושג 'חינוך'
כולל את כל מה שנעשה ביחס
לילדים - הבעת חיבה וגם הטחת
ביקורת. הקניית ידע וגם הטפת מוסר.
הטלת עונש וגם מתן פרס. הפעלת
משמעת וגם הענקת עידוד - הכל
נכלל כיום תחת הכותרת חינוך.

אך, האמת היא לא כך.

חינוך אין פירושו לתת פקודות,
הוראות וציוויים!

מעין החכמה

רבי אליעזר שלמה שיק זיע"א (אשר בנחל,
חלק קיא - עמוד רמז).

24. ליקוטי מוהר"ן (קמא, תורה יד - אות יב),
וכפי שביאר את דבריו הגה"ק

פרשת מקץ - חובה לנצל את הזמן!

חינוך הוא משהו אחר לגמרי! חינוך הוא הולדת רצון!

והיינו שעל המחנך לטעת בלב החניך את הרצון והחשק לעבוד את ה', וללכת בדרך ישר.

וזה נעשה באמצעות הסברה ודוגמא אישית. הסברה במתק שפתים, בסבלנות,²⁵ בדיבורים אמיתיים עד שלב השומע יתרכך ויתחבר...

עונשים, משמעת או פרסים. שכן אלה הם רק אמצעים המייצרים השפעה מידית בווה, אבל אינם משפיעים על העתיד. כי בעתיד - כשהחניך יעמוד ברשות עצמו - הוא כבר לא יירא מהעונש, לא יהא כפוף למשמעת וגם לא יצפה לפרס. לכן לא תהא לו סיבה להמשיך בעצמו את ההתנהגות שנכפתה עליו או שנסחטה ממנו.

חובה לנצל את הזמן!

בעצם שמו - 'חנוכה' - שהוא מלשון 'חינוך', להורות שימי החנוכה מסוגלים ביותר לפעול הצלחה מרובה בענין חינוך הילדים.

וכן נרמז הדבר בלשון חז"ל (שבת כא:): שאמרו: **'מצות חנוכה נר איש**

וכך אמר אבא מארי עט"ר רבינו יורם מיכאל אברגיל זיע"א (אמרי נועם, חנוכה - מאמר ד):

לפי האמור שבימי החנוכה מאיר האור של החינוך, ממילא מובן שזמן זה מסוגל ביותר לענין חינוך הילדים. ונרמז הדבר

מעין החכמה

השולחן לקדש ולערוך את סעודת שבת קודש בשקט ובשלוה, כאילו לא אירע מאומה.

אביו של הילד השובב, כאשר נודע לו מה שקרה, לקח והביא את בנו אל רבינו זלה"ה כדי שיבקש ממנו מחילה. הרב ליטץ בנועם את ראש הילד והאיר לו פנים. הסביר לו בשפה קלה 'מאי חנוכה', מה פשר הנס, על שום מה מדליקים נרות. אחר כיבד אותו במיני מתיקה והרעיף עליו במברכותיו.

הילד שחשש והתיירא תחילה מפני הקפדתו, הופתע כליל מן החום והאהבה ששפע אליו. מני אז נקשרה נפשו של אותו ינוקא בנפש רבינו לכל הימים. בהשפעת המאורע הזה, התחיל להשגיח בעצמו על מעשיו, והשתדל ללכת בדרך טובים.

25. בספר מלכות שלמה (עמוד 158) לגאון רבי שלמה צופיוף הובא המעשה הבא:

היה זה ביום הששי ערב שבת חנוכה שנת תש"נ עם כניסת השבת. הגה"ק רבי יהודה צדקה זלה"ה הטיב את הנרות והדליקן בברכה על פתח ביתו מבחוץ, כמנהגו בכל יום מימי חנוכה, כשהוא פונה והולך משם לעבר בית הכנסת 'שאול צדקה' לקבל פני שבת המלכה. בינתים השתובבו ילדים משחקים סמוך לחצר ביתו. אחד מהם הפך במרוצתו את המנורה. הנרות כבו, והשמן נשפך...

כשחזר מבית הכנסת אחרי התפילה, הבחין מיד שהפכו את המנורה ונשפך שמנה, ונרותיה כבו - אך הוא לא הוציא מפיו אף מילה. נכנס בלאט הביתה כדרכו, הסב אל

פרשת מקץ - העולה מן האמור להלכה ולמעשה

וממילא כל מי שזהיר בנרות חנוכה מאיר על עצמו אור עצום זה, ובזכות זה יזכה שיהיו כל בניו מאירים בתורה הקדושה.

על כן, כל הורה והורה ינצל היטב את סגולת הימים הקדושים הללו, **וישפוך את נפשו לפני ה' באלפי תפילות שלא ייגע לדיק ולא ילד לבהלה**, חלילה וחס, ויזכו כל בניו ובנותיו, נכדיו ונכדותיו, וכל היוצאים מזרעו לאורך כל הדורות, ללכת בדרך אבותינו הקדושים ואמותינו הקדושות, ויהיו מאירים את העולם בתורה ובמעשים טובים, אמן כן יהי רצון.²⁷

וביתו, כלומר, עיקר עניינם של נרות החנוכה הוא להמשיך כח עצום וסיוע נפלא משמים לכל איש ואיש בענין עבודת החינוך של בני ביתו, דהיינו ילדיו היקרים.

לכן אמרו חז"ל (שם): **'הרגיל בנר היין ליה בנים תלמידי חכמים'**. ופירשו הרי"ף (שבת דף י: בדפי הרי"ף) והרא"ש (שבת פ"ב סימן יג) שהדברים אמורים על נר חנוכה - שכל מי שרגיל להדר ולדקדק בהדלקת נרות חנוכה יזכה שבניו יהיו תלמידי חכמים.²⁶ והיינו משום שבימי החנוכה הקדושים בכלל, ובנרות החנוכה בפרט, מאיר האור,

העולה מן האמור להלכה ולמעשה

מי שרחוק מאוד מהקדושה ולהאירו ולעוררו להתקרב לה, כיון שהאור הקדוש של השבת אינו מוכן לרדת כל כך למטה למקום הנמוך שבו נמצא אותו האדם.

א. קדושת השבת היא גבוהה ונעלית במדה שלא ניתן לתאר, **חוקא בגלל קדושתה הגדולה לא כל יהודי זוכה להשיג קדושה זו**. מפני שהאור של השבת אינו מצליח לחדור לתוך לבו של

מעין החכמה

26. להדליק נרות חנוכה, כשהילדים אינם? הלא חנוכה עיקרו הוא משום חינוך...?'

אני לא מדליק עד שהם יגיעו!

27. 'מה עם פרשת השבוע?' - הוא שאל.

'אתה ממשך עם הרמזים שלך! למה אתה מתכוין? - שאלתי.

'לא הזכרת בחוברת שלך את פרשת השבוע בכלל?'

'אתה צודק! אין לי מה להגיד!...'

26. סיפר הגאון הרב נתן אליהו רוט (אוצרותיהם של צדיקים, מועדים חלק א - עמוד צ):

אירע פעם, כשהדליק ה'אמרי חיים' מוויזניץ נרות חנוכה בביתו (עקב חולשתו), הוציאו את הילדים מחדרו מחמת הדוחק. בעת אמירת הילשם 'יחודי' שאל רבינו ברמיה את משמשיו, 'היכן הילדים?'

בשומעו שהוציאו אותם עקב הדוחק, הניח את סידור התפילה על השולחן, שם את נר השעוה במקומו, ואמר: **'איך אפשר**

ה. חינוך אין הכוונה להשפיע על התנהגותו של הילד בהווה **באמצעות עונשים, משמעת או פרסים**. שכן אלה הם רק אמצעים המייצרים השפעה מידית בהווה, אבל אינם משפיעים על העתיד. כי בעתיד - כשהוא כבר יהיה ברשות עצמו - הוא כבר לא יירא מהעונש, לא יהא כפוף למשמעת וגם לא יצפה לפרס. לכן לא תהא לו סיבה להמשיך בעצמו את ההתנהגות שנכפתה עליו או שנחסטה ממנו. **חינוך הוא משהו אחר לגמרי!**

ו. חינוך הוא הולדת רצון! **והיינו שעל המחנך לטעת בלב החניך את הרצון והחשק לעבוד את ה', וללכת בדרך ישר. וזה נעשה באמצעות הסברה, ודוגמא אישית. הסברה במתק שפתים, בסבלנות, בדיבורים אמיתיים עד שלב השומע יתרכך ויתחבר.**

ז. בחג החנוכה מאיר האור של החינוך, ממילא מובן שזמן זה מסוגל ביותר לענין חינוך הילדים. **ונרמז הדבר בעצם שמו של החג - 'חנוכה' - שהוא מלשון 'חינוך', להורות שימי חג החנוכה מסוגלים ביותר לפעול הצלחה מרובה בענין חינוך הילדים.**

לכן על כל הורה והורה ינצל היטב את סגולת הימים הקדושים הללו, **וישפוך את נפשו לפני ה' באלפי תפילות שלא ייגע לדיק ולא ילד לבהלה**, חלילה וחס, ויזכו כל בניו ובנותיו, נכדיו ונכדותיו, וכל היוצאים מזרעו לאורך כל הדורות, ללכת בדרך אבותינו הקדושים ואמותינו הקדושות, ויהיו מאירים את העולם בתורה ובמעשים טובים, אמן כן יהי רצון.

ח. סגולת ימי החנוכה, שכל מי שרגיל להדר ולדקדק בהדלקת נרות חנוכה **יזכה שבניו יהיו תלמידי חכמים**. והיינו משום שבימי החנוכה הקדושים בכלל, ובנרות החנוכה בפרט, מאיר האור, וממילא כל מי שזהיר בנרות חנוכה מאיר על עצמו אור עצום זה, ובזכות זה יזכה שיהיו כל בניו מאירים בתורה הקדושה.

ומאידך, קדושת ימי החנוכה פועלת פעולה נוספת על קדושת השבת, **קדושה זו יורדת למקומות הנמוכים ביותר ומסוגלת להאיר גם על אנשים רחוקים ביותר**. גם באנשים כאלה מסוגל האור של חנוכה לפעול פעולה טובה ולהאיר את לבם, כיון שהאור של חנוכה יורד למטה למטה למקומות נמוכים ביותר, וזו הזדמנות נפלאה אף לרחוקים ביותר לאחוז בו ולהתקרב לה'.

ב. קדושת ימי החנוכה הם גדולים כל כך עד שאמרו רבותינו גם אדם שלא זכה מכל סיבה שהיא לנצל את חודש אלול וראש השנה ויום הכיפורים כדי לעשות תשובה - **יש לו הזדמנות נפלאה לעשות זאת בחג החנוכה**. כיון שאז האור של ה' יורד גם למקומות הנמוכים ביותר להאירם ולעוררם, ויימנו פשוטה לקבל בתשובה אף את הרחוקים והנידחים ביותר.

ג. על ידי קיום מצות הדלקת נר חנוכה האדם יכול להגיע למדרגה גדולה של מדת האמת, **עד שיאיר בפניו זיבורים כאלו שיוכל לקרב רחוקים ולעשות בעלי תשובה**, ולהצדיק בני אדם ולישמר מאוד מלשון הרע ורכילות שגורם פירודים בין אדם לחברו ובין איש לאשתו, וזה פשטות כוונת הדלקת נר חנוכה.

ד. בימינו המושג 'חינוך' כולל את כל מה שנעשה ביחס לילדים - הבעת חיבה מחד והטחת ביקורת מאידך. הקניית ידע וגם הטפת מוסר. הטלת עונש וגם מתן פרס. הפעלת משמעת וגם הענקת עידוד - הכל בכלל כיום תחת הכותרת חינוך.

אך, האמת היא לא כך. **חינוך אין פירושו לתת פקודות, הוראות וציוויים! חינוך אין פירושו להרגיל ולתרגל את החניך בפעולות מסוימות!** חינוך אין פירושו למסור לילד מידע ולמלא את ראשו בחומר אינפורמטיבי על עולם ומלואו. חינוך איננו פקודות, לא תרגול ולא ידיעות.

התנ"א היומני עם הרב יורם

לכבוד י"ט כסלו מצטרפים לרבבות הלומדים

שיעורי לימוד יומיים
מתוך ביצור ירום' על התנ"א
לא בא כבושם הזה!

- 10 דקות לימוד יומי מרתק** 🕒
- לכל יהודי - בכל רמה רוחנית** 👥
- מסקנות מעשיות בכל יום** 📖
- חוברת חודשית - עד הבית** 🏠
- 26 ₪ לחודש בלבד!** 💰

08-37-40-200 📞

ברכת הפצת המעיינות

י"ט כסלו

הברכה השנתית

שהנהיג אבינו מו"ר הרב **יורם אברג'ל** זיע"א

הזוכים יתברכו בכל יום ובעתות רצון
על ידי בנו ממשיך דרכו

הרב **ישראל אברג'ל** שליט"א

סגולה לגאולה פרטית וכללית,
לשמירה והגנה, לבנים קדושים, פרנסה, בריאות והצלחה

להצטרפות חייגו: 08-37-40-200

שעורי השבוע

מפי הר"ג רבינו ישראל אברג'ל שליט"א

ראשון - כל שבוע בשעה: 18:30
שיעור 'זום' לדוברי השפה האנגלית עם תרגום

שני - כל שבוע בשעה: 20:00
בבית הכנסת 'היכל נפתלי' רחוב ברוריה 6

אשדוד

רביעי - ד' טבת 28/12 בשעה: 20:00
בבית הכנסת המרכזי רמת אשכול רחוב ראול וולנברג 11

חיפה

חמישי - כל שבוע בשעה: 20:00
בבית המדרש 'המאיר לארץ' רחוב הקציר 666

נתיבות

שיעורים נוספים ברחבי הארץ מתעדכנים
בכל תחילת שבוע באתר המאיר לארץ
www.hameir-laarets.org.il

ערוצי מחלקת המדיה
של בית המדרש המאיר לארץ

hameir-Laarets.org.il

המאיר לארץ

054-26-380-26

08-64-99-859
קו שמע - המאיר לארץ

פרשת מקץ ל כסלו התשפ"ג

זמני שבת קודש

רבינו תם	יציאת שבת	הדלקת נרות	עיר
17:44	17:13	16:23	באר שבע
17:42	17:12	16:21	תל אביב
17:39	17:09	16:18	חיפה
17:52	17:20	16:29	אילת
17:47	17:16	16:25	ירושלים
		16:05	ירושלים 40 דק'

מסירות א"ל הרב

מפי קדשו של אטור זיע"א

צריך תמיד לזכור, שכל מה שקורה בעולם הזה, מנתב רק ע"י ה', ואין יד כשר ודם נוגעת כלל. כל מה שתוכל לסמוך על ה', זה יותר טוב, אפילו שלכאורה יש בני אדם שיכולים לעזור לך, הכל זה דמיונות, אתה צריך לדעת שמי שיכול להדעיל לך זה הכוה"ק יתברך, וזה תלוי בקשר שלך אליו, לכן תרחיק מה ש' לא אודב והוא יתחיל לארוח אותך, השאלה היא למתי דוחים זאת.

הפצת תורה חובקת עולם
היה שותף 08-37-40-200

- לתרומות: בנק מרכנתיל דיסקונט, סניף 721 נתיבות, חשבון 23357
- בנק הדואר, סניף 1, חשבון 27016519
- בכל עמדות 'נדרים פלוס'
- **ביט ופיבוקס במס' 054-26-380-26**